

MAK2030 probleemide rühm:

VIIMASTEL AASTATEL KASVANUD RAIEMAHT JA LAGERAIETE PINDALA VÕIVAD TULEVIKUS OHUSTADA METSADE ÖKOLOOGILISI VÄÄRTUSI

FE Kriteerium 2: Metsaökosüsteemide tervisliku seisundi ja elujõulisuse säilitamine

Töörühma probleemid	1
Alusuuring	2
Keskkonnaministeeriumi lisatud taustamaterjal	4
Probleem nr *K.1.1 (ökoloogia töörühm)	8
Probleem nr K.3.1 (kultuuri töörühm)	9
Probleem nr *K.3.3 (ökoloogia töörühm)	10
Probleem nr *K.3.4 (ökoloogia töörühm)	11
Probleem nr *K.3.5 (ökoloogia töörühm)	12
Probleem nr *K.3.6 (ökoloogia töörühm)	13
Probleem nr K.3.8 (majanduse töörühm)	15

Mitmed allpool esitatud probleemid on tähistatud tärniga, sest töörühmades ei jõutud nende osas üksmeelele ning esile on tõstetud prioriteetseks seatud probleem. Ökoloogia töörühmas käsitleti viimastel aastatel suurenenud raiemahtu ning selle võimalikku ohtu elurikkusele. Alusuuringus käsitleti lageraie kui majandamisviisi mõju ökoloogilisest seisukohast, raiemahu ja lageraielankide kogupindala mõju ei analüüsitud.

Töörühma probleemid

Ökoloogia: 1.1 ***Raiemahud on tasemel, mis metsade vanuselise struktuuri muutuste kaudu ohustab elurikkust ja võib ohustada teisi metsade ökoloogilisi funktsioone**

Kultuur: K.3.1 Kõik metsa majandajad ei järgi metsa majandamise head tava

Ökoloogia: K.3.3 *Lageraie keskne metsamajandus ohustab elurikkuse säilimist

Ökoloogia: K.3.4 *Kui raiemaht ohustab ökoloogilisi väärtusi, siis ei ole võimalik seda operatiivselt tuvastada ja sekkuda

Ökoloogia: K.3.5 * Praeguste raiemahtude säilitamine sotsiaalsetel ja majanduslikel põhjustel võib ohustada metsade ökoloogilisi väärtusi mitmekümne aasta pärast

Ökoloogia: K.3.6 *Raiemahtude alandamise vajadus liigirikkuse ja kliima kaalutlustest lähtuvalt

Majandus: K.3.8 Praeguse arengukava maksimaalne raiemaht, puistute vanuseline ja puuliigiline jagunemine ei taga tööstusele pikaajalist ühtlast puidukasutust

Eesti metsade vanuseline struktuur ja raievanuste langetamine võimaldab ebaproportsionaalselt suurt osa metsamaast käsitleda raieküpse puistuna, mille ulatuslike raiete tulemusena on raiesmike ja noorendike osakaal alates 1990. aastatest oluliselt suurenenud. Metsade täiendav kaitse kompenseerib seda trendi osaliselt ning pikas perspektiivis täidavad kaitsealad esmajoones põlismetsaelustiku kaitse ülesannet. Seetõttu on majandusmetsade roll elurikkuse säilitamisel vähenemas, mis on kõige probleemsem

suktsessiooniliste metsade elustikule, kes lageraiet ei talu, ja halvasti levivatele liikidele. Metsade teiste ökoloogiliste funktsioonide võimalikku kahjustamist metsade vanuselise struktuuri muutuste tõttu ei ole Eestis seni uuritud, kuid ulatuslike raiete korral võib eeldada mõjusid mullatekkele ja vee kvaliteedile.

Erinevate arvutuste kohaselt praeguste lageraiepindalade juures lõppevad küpsed metsad lähimatel aastakümnetel otsa.

Kui probleemiga ei tegeleta, siis muutuvad praegused kaitsealad metsamaastikes isoleeritud saarteks, mis on liiga väikesed, et pakkuda piisavas koguses sidusaid elupaiku erinevatele metsadega seotud elustikurühmadele. Allesjäävad vanad metsad on pindalalt liiga väikesed, et pakkuda piisavalt elupaiku Eestile omasele metsaelustikule.

Suure tõenäosusega on Eesti metsade üldine elurikkus viimasel aastakümnel vähenenud, kuid sellekohast statistikat riik ei kogu ega avalda. Samas näiteks metsisel, kelle jaoks on moodustatud spetsiaalseid kaitsealasid, paistavad need olevat kompenseerinud majandusmetsades toimuva allakäigu. Forest Europe (2015) sedastab Eesti metsade killustumise suurenemist. Lageraiete intensiivsus ei vasta ühtlase kasutuse eesmärgile. Loodussõbraliku metsanduse ja mitmekülgse kasutuse finantsmeetmete puudumine.

Lageraie on metsa elustiku jaoks kõige tugevama mõjuga, soodustades suures pildis ka metsade fragmenteerumist ja servaepekti kaudu mõjutab ka piirnevaid metsi. Samuti on lageraiel põhineva majandamise korras keeruline hoida puistute looduslikku kasvukohale omast struktuuri, mida alati ei kompenseeri säilikuude ja lamatiivede jätmine. Vaja oleks tagada see, et kogu raieringi jooksul oleks puistus esindatud kõik struktuurielemendid. Lageraie tulemusena kujunevad puistud on suhteliselt üheliigilised ja ühevanuselised (eelkõige need, kus on rakendatud metsauuendusviise), mis pigem ei toeta mitmekesisuse säilimist. Kuna majandusmetsades on lageraie peamiseks raieviisiks, siis taolistes kohtades, kus see ei ole lubatud, ei osata muid raievõtteid enam kasutada või on puudu kergemast tehnikast, mis oleks valikraiete tegemiseks sobiv. See suunab ka kaitsealad lageraiepõhise majandamise poole.

Alusuuring

Metsandusega seotud peamisteks kitsaskohtadeks ei ole üldine raiesurve, vaid metsandusliku majandustegevuse suurepinnalisus ja looduslikust foonist oluliselt äärmuslikum intensiivsus, ning metsamajanduse produktiivsuse tõstmiseks põhjustatud elupaigatingimuste erilmelisuse vähenemine (näiteks märgade muldade kuivendamine). Metsamajandusliku kasutamise kõige äratuntavamaks ruumilise struktuuri tunnuseks on lageraiega tekkinud ajutiselt lagedad alad. Urmas Petersoni tehtud kaugseire tulemised Keskkonnaagentuurile pakuvad välja, et viimase kümnendi keskmine häilu pindala metsas ületab veidi kahte hektarit, kuid on ka väga suuri, üle 10 ha raiealasid

Lageraiepõhise metsanduse elustikku ohustavad mõjud on seotud paljude eri protsessidega: peamised on mikroelupaikade ja populatsioonide lokaalse hävimine ning liikidevaheliste seoste muutused, mis tulenevad igakordsest raiehäiringust, sellele järgneva suktsessiooni laadist, puistute ühealisusest ning eelmainitutega seotud sekundaarsetest mõjudest. Mõjude ulatust reguleerivad raieringi pikkus ja raiejärgsed säilikstruktuurid (kaudselt seega raie mahud), raiesmike pindala ja paiknemine ning valitud uuendamise viisid ja teised metsakasvatuse võtted (nt kombineerimine kuivendusmõjudega). Eesti uuringutes on piirkondlikul tasemel kõige ulatuslikumalt dokumenteeritud 1) pikaajaliselt või suktsessiooni hilisemates faasides kujunevate mikroelupaikade vähenemise mõjud; 2) ohustatud liikide asurkondade isoleerumine raiesmike tõttu.

Lageraied põhjustavad maastiku mastaabis mõõduka ulatuse puhul lühiajalist liigirikkuse suurenemist avakoosluste liikide arvel, intensiivse majandamise korral aga elustiku homogeniseerumist ja levikutõkete kujunemist paljudele metsaliikidele. Mõju on seda tugevam,

mida ühtlaselt suuremad on raiesmikud ja lühemad raieringid. Eesti raiesmike tavaline suurus varieerub umbes ühe suurusjärgu piires (u. 0.5–5 ha), mille tulemusena on looduslikult dünaamilise maastikuga võrreldes homogeniseerunud nii puistud (ühealised, samamoodi majandatud jne) kui ka maastikud (ühtviisi killustunud). Homogeniseerumine pärsib liike, kes vajavad puistute sisemist heterogeensust või kelle asurkonnad toimivad looduslikult suurtes elupaigalaikudes. Lageraiejärgselt kujunevas noorendikus ja latimetsas toimub elustiku vaesumine, mida saab leevendada heterogeensust tekitavate valgustusraiate ja säilikpuude abil. Lageraiejärgse metsa ühealised tähendab, et pärast hõrenemisfaasi domineerib kuni raievanuseni häiringutest peamiselt üksikpuude suremine ja võrastik püsib tihe. Vastavalt ei teki puistusse kuigivõrd vertikaalset heterogeensust (rindeid), häilulisust ja häiludes omakorda eripärast puistuarengut, mis on paljude liikide jaoks olulised. Puistutes puuduvad põlispuud, puuõõnsuste hulk ja mitmekesisus on väga väike ning surnud puud on enamasti väiksemad kui domineeriva rinde eluspuud; nende struktuurielementide teke raieringi lõpul tähendab ühtlasi, et nende koloniseerimise aeg elustiku poolt jääb väga lühikeseks. Põlispuude ja suurte surnud puude olulisus paljudele linnu-, sambliku-, sambla- ja puiduseeneliikidele on hästi dokumenteeritud, sh ka nende piirav mõju ohustatud asurkondadele ja mitmete liikide võime asustada niisuguste puude olemasolul ka majandusmetsi.

Metsade struktuur on lihtsustunud ning metsa paljufunktsioonilisus vajab toetamist ja taastamist. Eestis on vähe alles jäänud looduslikus seisundis metsi, siiski on veel palju looduslähedase struktuuriga majandusmetsi ajaloolise järjepidevusega metsamaal ja parkides. Metsades väheneb jätkuvalt puistu suurstruktuuride sagedus (sh vanad ökoloogiliselt väärtuslikud puud ja jäme surnud puit). Raiesse satuvad korruga ulatuslikud piirkonnad, lagedaks raiutud alad muutuvad väga suureks. Metsaseadus reguleerib maksimaalset lagerailangi pindala, mis aga ei näita tegelikku võimalikku lageala suurust, kuna raiesmiku kõrvale tohib teha uue lageraielangi kohe, kui raiesmik on uuenenud (uuenenud metsaks aga loetakse sageli juba kuni mõne aasta vanuseid raiesmikke).

Lageraiete tõttu satuvad vanad metsad järjest suuremasse eraldatusesse, piiratud levikuvõimalusega liigid ei suuda metsamaastikes liikuda. Metsadega seotud ohustatud liigid ei suuda pikaajaliselt säilida killustunud metsamaastikus. Metsaliikide levikubarjäärid suurenevad ja arvukus langeb.

SMI on jälginud ka tavalisemaid bioloogilise mitmekesisuse indikaatoreid. Vaatlusperioodi jooksul on järsult vähenenud bioloogiliselt vanade puude sagedus kuusikutes ja mingil määral ka männikutes. Järsu vähenemise on läbi teinud surnud puidu maht puistutes, samas kui suurelõbimõdulise lamapuit on metsades sagenenud. Väikemõdulistes indikaatorites on jätkuvalt harvenenud õõnsustega tüved ja erinevate putukate tekitatud aukudega ($d > 5\text{mm}$) kuiv puit. Samas on sagenenud üldiselt torikseente viljakehade ja rähnide olemasolu okasmetsades. Sammaldunud lamapuitu on harva, aga olukord paistab paranevat. Rippsamblike sagedus on stabiilne. Kokkuvõtlikult, suur-struktuuride kadumine, õõnsuste ja putukaukudega tüvede vähenemine võib olla eelnevaks märgiks tulevikus toimuvatele negatiivsetele muutustele ka üldises okasmetsades elurikkuses, isegi kui hetkel ei ole väike-indikaatorite seis seireperioodi jooksul halvenenud.

Teoreetilise analüüsi põhjal on tulususe tõstmiseks ja metsakahjustuste vältimiseks (eriti kuusikutes) soovitatud kohati kasutada lühemaid raieringe (Korjus 2011). Nende rakendamisel on aga veelgi raskem tagada metsade ökoloogilist funktsiooni ja seega nende tasuvus väheneb ökoloogilisse funktsiooni investeerimise arvelt. Siiski on mitmed simulatsiooniuuringud leidnud, et intensiivistamine koos kaitsealade pindala suurendamisega võib anda nii kõdupuidu ja teiste looduspõhjalike kui ka puidutootlikkuse jaoks positiivse tulemuse (Ranius ja Roberge 2011). Eestis pole sellist analüüsi tehtud ja seepärast pole teada, milline peaks olema kaitsealade pindala ja intensiivistamisest tõusev lisatulu, et süsteem oleks jätkusuutlik.

Alusuuringu soovitused

Ohustatud elustiku ja teiste ökoloogiliste funktsioonide seisukohalt ei ole lageraiepõhise metsanduse lausuline kasutamine majandatavates metsades optimaalne.

Lageraiepõhise metsamajanduse olemasoleva leevendusmeetmena on kesksed säilikpuude hulk ja kvaliteet, millest kummagi osas on Eestis potentsiaal alakasutatud (nt u 40% säilikpuudest ei täida efektiivselt eesmärki). Puuduv meede on teiste raieviiside süsteemne kasutamine maastikes, sest lageraiepõhine metsamajandus ei taga ka koostoimes rangelt kaitstavate alade ja säilikpuudega kõigi metsaliikide elujõulisust.

On tungiv vajadus valikraie mõistet, sisu ja piiranguid senisest enam selgitada metsaomanikele, ka ühiskonnale tervikuna, ning publitseerida kirjalikult juhendmaterjalid. Praegu on valikraied kõigi raieviiside hulgast kõige enam erinevaid arusaamu tekitanud.

Keskkonnaministeeriumi lisatud taustamaterjal

Raiemahud ning -liigid

Metsanduse arengukava aastani 2020 seadis optimaalseks raiemahtude keskmiseks 12-15 miljonit tihumeetrit aastas. Arengukava täitmise perioodi jooksul on aasta aastalt raiemahud kerkinud, kuid arengukavaga seatud tasemeteni veel jõutud ei ole (tabel 1).

Tabel 1. Kehtiva arengukava perioodi raiemahud

Aasta	Raiemaht (mln m ³)
2011	9,0
2012	10,2
2013	10,1
2014	10,0
2015	10,1
2016	10,7
2017	11,3

Raieliikidest on raiemahtude mõttes esikohal lageraie ning pindalaliselt hooldusraied, kuid peamiseks suuremahuliseks puidu varumise meetodiks on lageraie (tabel 2).

Tabel 2. Raiete jagunemine raieliikide lõikes

Aasta	Lageraie		Turberaie		Hooldusraied		Muud raied	
	Pindala (1000 ha)	Maht (1000 m ³)	Pindala (1000 ha)	Maht (1000 m ³)	Pindala (1000 ha)	Maht (1000 m ³)	Pindala (1000 ha)	Maht (1000 m ³)
2011	25,0	6391,3	2,8	371,0	47,2	1860,6	10,4	367,6
2012	27,4	7720,9	2,4	177,5	44,5	1759	9,7	524,1
2013	28,6	7477,7	2,1	175,1	48,6	2088,7	8,6	350,2
2014	29,7	7813,4	2,4	229,3	38,8	1714,8	5,0	250,1
2015	31,5	7976,2	2,4	241,8	39,7	1707,5	4,1	120,7
2016	32,4	8858,2	1,8	144,7	36,4	1615,4	3,2	119,3

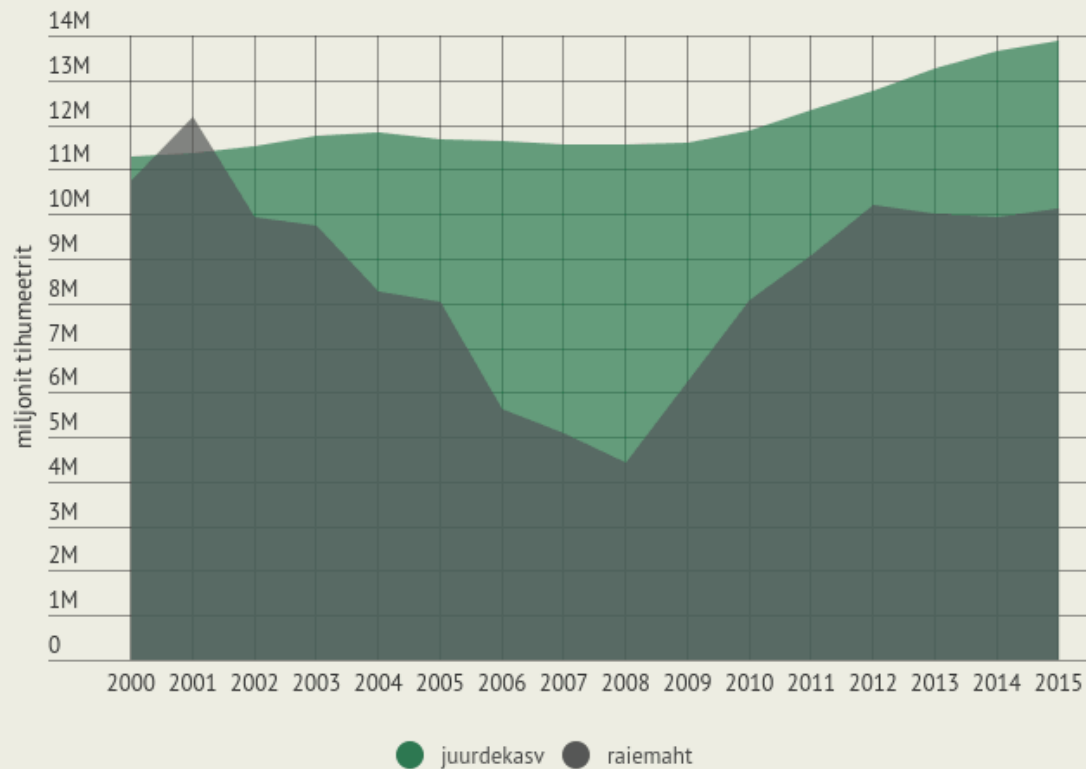
Andmed raiemahtude kohta saavad riigile ajalise viibega ning eelneva aasta raiemahtudest saadakse esimene hinnang Keskkonnaagentuuri eksperthinnangu näol, mis analüüsib esitatud

raiateatiste realiseerimist kaugseire abil. Statistilise metsainventuuri (SMI) andmed, mis on oluliselt detailsemad ja sisaldavad veahinnanguid, saabuvad kahe aastase viibega. Jooksvalt saab raiemahtude arvestust pidada vaid raiedokumentide alusel, kuid erinevate aastate analüüsid Keskkonnaagentuuri poolt on tuvastanud, et ligikaudu 30% teatistest ei realiseerita erinevatel põhjustel (ilmastik, turusituatsioon jms). Raiemahtude piiramist ei olnud kuni 2017. aastani õigusloomes sätestatud, kuid 2017. aasta metsaseaduse muudatusega lisati Vabariigi Valitsusele õigus metsa loodusliku tasakaalu tagamiseks seada piiranguid uuendusraie langi pindalale. Seda juhul, kui on põhjendatult alust eeldada, et raiemaht võib ületada majandatava metsa juurdekasvu (metsaseadus § 6 punkt 2¹). Vastavalt metsaseaduse § 45-le kinnitab keskkonnaminister iga aasta 1. detsembriks riigimetsa uuendusraie pindalad ning selle abil on võimalik kõige operatiivsemalt raiemahte reguleerida.

Kehtiva arengukava jaoks koostati ka [puidu pakkumise erinevad stsenaariumid](#), mis põhinesid Eesti Maaülikooli teadlaste kolmel puidupakkumise stsenaariumil ning mille hulgast valiti puidukasutuse määraks 12-15 miljonit tihumeetrit pikaajalise keskmisena. Taoline puidukasutusmäär vähendab pikas perspektiivis metsa kogutagavara ning raievõimalusi, kuid selline mõju on suures osas tingitud metsade ebaühtlasest vanuselisest struktuurist. Viimast on põhjendanud varasem põllumaade metsastumine ning metsade madal kasutus. Seetõttu on meil hetkel vanu ja keskealisi metsi suhteliselt rohkem kui nooremate vanuseklasside metsi, mis kaugemas tulevikus raieküpsuse saavutaksid. Selleks, et ühekorraga ei oleks ülekaalus noored metsad või vanemad metsad, tuleb metsi järjepidevalt majandada, sh neid uuendada, kasvatada ja kaitsta.

Metsastatistikaga, sh ka 2017. aasta SMI kokkuvõtliku ülevaatega saab tutvuda lingil: <https://www.envir.ee/et/metsastatistika>. Sh on toodud raiemahtude ja metsade juurdekasvu võrdlus. Just pikas perspektiivis metsaressursi ühtlane kasutamine juurdekasvu ulatuses kui üks jätkusuutliku metsamajanduse kriteeriume oli MAK2020-s raiemahu määramise aluseks.

Majandatavate metsade raiemahu suhe juurdekasvu aastatel 2000-2015

Elurikkuse ning ökoloogiliste väärtuste seire

Eluslooduse mitmekesisuse ning maastike seirega tegeleb Keskkonnaagentuur ning tegemist on riikliku seire programmidest kõige ulatuslikuma ning mitmekesisemaga hõlmates nii liikide, koosluste kui ka maastike seiret.

Lisaks on igal Euroopa Liidu liikmesriigil kohustus vastavalt Loodusdirektiivi artiklile 11, seirata elupaiku ning liike, mis on toodud direktiivi lisades (elupaigad lisas 1 ja liigid lisades 2, 4 ning 5). Seire tulemustest tuleb vastavalt direktiivi artiklile 17 raporteerida Euroopa Komisjonile iga 6 aasta tagant (varasemalt perioodid 2001-2006 ja 2007-2012; https://bd.eionet.europa.eu/activities/Reporting/Article_17). Perioodi 2013-2018 aruandluse koostamine on hetkel töös.

Metsa majandamise hea tava

Metsa majandamise hea tava all mõistetakse metsa heaperemehelikku ja erinevate huvidega arvestavat majandamist, mis ei pea alati omama seaduslikku kaitset ning mis on vabatahtlikel alustel.

Seni on metsa majandamise hea tava kokkuleppe koostanud Eesti Metsaselts ning sellega on hetkel liitunud Riigimetsa Majandamise Keskus, Erametsaliit, Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit, Luua Metsanduskool ja Eesti Maaülikool. Olemasoleva kokkuleppega on osalised võtnud kohustuse järgida järgnevaid põhimõtteid:

- Arvestame, et mets on elupaigaks paljudele taimedele, lindudele ja loomadele;
- Majandamise otsuseid teevad asjatundjad, vajadusel kasutame nõuandjaid ja teavitame riigiasutusi ning naabreid planeeritud tegemistest;
- Arvestame ühiskonna vajadustega kasutada metsa puidu saamiseks, puhkamiseks ja virgestuseks;
- Metsatöodel arvestame ilmastiku tingimustega ja püüame vältida pinnase kahjustamist;
- Raietööde järgselt korrastame metsateed;
- Uuendame raielangid ja aitame kaasa uue väärtusliku metsapõlve tekkimisele;
- Õigeaegsete raietega kujundame väärtusliku tulevikumetsa.

Lisaks on RMK omalt poolt kirjeldanud metsa majandamise hea tava, mis on erinevalt Metsaseltsi koostatud tavast üksikasjalik juhis (<https://www.rmk.ee/metsa-majandamine/metsamajandus/strateegiad-ja-moisted/metsamajandamise-hea-tava>).

Metsa majandamise heast tavast kinnipidamise üheks indikaatoriks on ka tuvastatud metsanduslike õigusrikkumiste arv. Keskkonnainspektsiooni statistika kohaselt (<https://www.kki.ee/et/jarelevalve-statistika-0>) on metsanduslike õigusrikkumiste arv alates aastast 2012 küll vähenenud enam kui kaks korda, kuid siiski oli vähemalt aastal 2017 veel 64 väärteomenetlust ning 10 kriminaalmenetlust 605st teostatud kontrollist, mis näitab kas metsaomanike teadmatust õigusaktidest või kehtestatud normide ignoreerimist ning see ei lähe kokku metsa majandamise hea tava põhimõtetega. Samas on oluline rõhutada, et metsa majandamise hea tava on laiema haardega kui lihtsalt õigusaktide järgimine.

Raiemahud ja kliima

Metsanduse mõju kliimale käsitleb täpsemalt LULUCF ehk maakasutus, maakasutuse muutus ja metsandus aruandlussüsteem. Alates 2008. aastast on Euroopa Liit LULUCF sektori kasvuhoonegaaside heitkoguseid seiranud. Euroopa Liidu 2030. aastaks seatud kliimaeesmärkide täitmiseks tegi Euroopa Komisjon 2016. aastal ettepaneku hakata kasvuhoonegaaside vähendamisel arvestama heitkoguseid ka maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse valdkondadest. Ka Pariisi kliimaleppes toodi välja LULUCF valdkonna kriitiline roll kliimamuutustega tegelemisel. Alates 2018 aasta keskpaigast kehtib Euroopa Liidus uus LULUCF määrus, mille kohaselt peavad olema LULUCF sektori heitkogused kompenseeritud süsiniku sidumisega sama sektori poolt ning LULUCF sektori koguheide ja süsiniku sidumine peab olema vähemalt tasakaalus. LULUCF sektori süsinikubilansi tarbeks on koostatud [metsanduse arvestuskava](#), kus on peamiselt kirjeldatud metsade võrdlustaseme (FRL) määramiseks kasutatud meetodikat, andmeid ja modelleerimist. Lisaks on kirjeldatud Eesti metsi ja metsa majandamist, metsapoliitikat ja teisi metsandusega seotud kavasid ja dokumente. [Kirjeldatakse ka erinevaid raiestsenaariume](#) ning tuuakse välja metsade tagavara muutused erinevate stsenaariumide lõikes.

Probleem nr *K.1.1 (ökoloogia töörühm)

1.	Probleemi sõnastus	Raiemahud on tasemel, mis metsade vanuselise struktuuri muutuste kaudu ohustab elurikkust ja võib ohustada teisi metsade ökoloogilisi funktsioone
2.	Probleemi kirjeldus	Eesti metsade vanuseline struktuur ja raievanuste langetamine võimaldab ebaproportsionaalselt suurt osa metsamaast käsitleda raieküpse puistuna, mille ulatuslike raiete tulemusena on raiesmike ja noorendike osakaal alates 1990. aastatest oluliselt suurenenud. Metsade täiendav kaitse kompenseerib seda trendi ainult osaliselt ning pikas perspektiivis täidavad kaitsealad esmajoones põlismetsaelustiku kaitse ülesannet. Seetõttu on majandusmetsade roll elurikkuse säilitamisel vähenemas, mis on kõige probleemsem suksessiooniliste metsade elustikule, kes lageraiet ei talu, ja halvasti levivatele liikidele. Metsade teiste ökoloogiliste funktsioonide võimalikku kahjustamist metsade vanuselise struktuuri muutuste tõttu ei ole Eestis seni uuritud, kuid ulatuslike raiete korral võib eeldada mõjusid mullatekkele ja veekvaliteedile.
3.	Miks see on tähtis?	Üledimensioneeritud metsatööstus on ökoloogiline probleem kogu maailmas. Lageraiete suure pindala tõttu on Eestis piisavalt kahtlusi selle probleemi olemasolus juba praegu ning prognoositavana ka tulevikku. Raiemahtude iseseisva mõju eeldamine on alates teatud piirist põhjendatud, sest see muudab oluliselt Eesti mastaabis puistute vanuselist ja sisestruktuuri. Seni pole teada ühtki võtet, mis sellise mõju aitaks välistada (ja mille puudumine oleks siis iseseisev probleem), ja kui olekski, siis sellega peakski ühe lahendusena tegelema MAKi töörühm.
4.	Kelle jaoks on see probleem?	Metsade ökosüsteemid ja ühiskond
5.	Kas tegu on metsandusliku probleemiga? Kus on probleemi juured?	Jah. Kuigi probleem on osaliselt leevendatav raiete asukoha ja raievõtete parema planeerimise kaudu, on selle esmaseks põhjuseks suuremahulist raiet soosiv puiduturg.
6.	Mis faktid toetavad/ei toeta probleemi olemasolu?	Maailma puidunõudlus kasvab aastaks 2050 hinnanguliselt neli korda (Maailmapank), mistõttu ilma regulatsioonideta ei saa lähtuda ka Eestis praeguse raiemahu püsimisest. Lageraied on alates 1990-ndatest oluliselt muutnud meie metsade vanuselist struktuuri noorte puistute suunas:

		<p style="text-align: center;">Metsata metsamaa ja <20 a puistud (tuh ha)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Vaadeaasta</th> <th>Metsamaa ja <20 a puistud (tuh ha)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1992</td> <td>~190</td> </tr> <tr> <td>2001</td> <td>~370</td> </tr> <tr> <td>2007</td> <td>~400</td> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>~530</td> </tr> </tbody> </table> <p>Raiemahtude kasv vähendab elurikkust tõenäoliselt ka juhul, kui see tuleb ainult puistute intensiivsemast majandamisest (intensiivsed hooldusraied, kultuurpuistud jm). Seda on dokumenteeritud Eestis nt torikseente (Lõhmus 2011 J. Forest Res.) ja lindude näitel (Lõhmus 2004 Proc. Est. Acad. Sci.). Käimasolevad uuringud näitavad hooldusraiete mõjul vähemalt 10 a kestvat kanaliste elupaigakvaliteedi langust ja mõnel linnuliigil väga suuri (täpselt teadmata põhjustel) toimuvaid vähenemisi, nt Eesti metsade ühel dominantliigil mets-lehelinnul üle 2 korra (Soomaa katse; A. Lõhmus, aruanne KeA-le 2016). Üksikute intensiivselt majandatavate puistute rajamine küll üldseisundit ei muuda ja võib mingi piirini isegi liike maastiku tasemel juurde tuua (nt Gjerde & Saetersdal 1997 Norras: kuni 13% kuusekultuure looduslikul männikute-alal vähendas küll lokaalset linnurikkust, kuid suurendas maastiku taseme oma).</p>	Vaadeaasta	Metsamaa ja <20 a puistud (tuh ha)	1992	~190	2001	~370	2007	~400	2017	~530
Vaadeaasta	Metsamaa ja <20 a puistud (tuh ha)											
1992	~190											
2001	~370											
2007	~400											
2017	~530											
7.	Kas probleem on lahendatav?	Tõenäoliselt lahendatav										
8.	Mis juhtub kui probleemiga ei tegeleta?	Elurikkus väheneb nii praeguse lageraiemahu puhul, kui ilmselt ka siis, kui lageraiete maht jääks samaks ning kasvaks ainult hooldusraiete intensiivsus jt intensiivsete metsandusvõtete ulatus.										
9.	Ümbersõnastamine											
10.	Otsus	Saadeti arutelule meili teel. Jäi erimeelsus (Ando: Esitatud probleemi sõnastus ja kirjeldus esitab hinnanguid mis vajavad tõendamist). Ristviited probleemidega nr 25 (vanad loodusmetsad), 7 (surnud puit), 38 (haavikud), 28 (uuendamise pikaajaline mõju), 40 (kontsentreeritud raied), 41 (lageraie keskne metsamajandus). Seos probleemidega nr 1 ja 2 (ei ole liidetud).										

Probleem nr K.3.1 (kultuuri töörühm)

1.	Probleemi sõnastus	Kõik metsa majandajad ei järgi metsa majandamise head tava.
2.	Probleemi kirjeldus	Metsa majandamise hea tava sisaldab ühiskonnale vastuvõetavaid väärtushinnanguid, mis ei oma seadusandlikku kaitset. Vabatahtlikku metsa majandamise head tava on vähe tutvustatud ja rakendatud.

3.	Miks see on tähtis?	Metsade majandamise kultuuri ja maine parandamiseks, sh metsalinnustiku hoidmiseks.
4.	Kelle jaoks on see probleem?	Kogu ühiskonna jaoks.
5.	Kas tegu on metsandusliku probleemiga? Kus on probleemi juured?	Jah.
6.	Mis faktid toetavad/ei toeta probleemi olemasolu?	
7.	Kas probleem on lahendatav	Jah. Kaaluda metsa majandamise hea tava täiendamist.
8.	Mis juhtub kui probleemiga ei tegeleta?	
9.	Ümbersõnastamine	
10.	Otsus	Probleem sõnastatud.

Probleem nr *K.3.3 (ökoloogia töörühm)

1.	Probleemi sõnastus	Lageraie keskne metsamajandus ohustab elurikkuse säilimist
2.	Probleemi kirjeldus	<p>Lageraie on metsa elustiku jaoks kõige tugevama mõjuga soodustades suures pildis ka metsade fragmenteerumist ja servaepekti kaudu mõjutab ka piirnevaid metsi. Samuti on lageraiel põhineva majandamise korras keeruline hoida puistute looduslikku kasvukohale omast struktuuri, mida alati ei kompenseeri säilikpuude ja lamatüvede jätmise. Vaja oleks tagada see, et kogu raieringi jooksul oleks puistus esindatud kõik struktuurilemendid. Lageraie tulemusena kujunevad puistud on suhteliselt üheliigilised ja ühevanuselised (eelkõige need, kus on rakendatud metsauuendusviise), mis pigem ei toeta mitmekesisuse säilimist.</p> <p>Kuna majandusmetsades on lageraie peamiseks raieviisiks, siis taolistes kohtades, kus see ei ole lubatud, ei osata muid raievõtteid enam kasutada või on puudu kergemast tehnikast, mis oleks valikraiate tegemiseks sobiv. See suunab ka kaitsealad lageraiepõhise majandamise poole.</p> <p>Metsamajandamiskavades tuuakse välja maksimaalne võimalik raie, mis küpse metsa puhul tähendab lageraiet. Metsaomanikel puudub <i>know-how</i>, kuidas majandada metsi soovi korral teisiti, valikraiatele spetsialiseerunud metsakonsulente ei ole. Vahel arvavad metsaomanikud, et metsamajandamiskavades toodud lageraied on neile kohustuslikud läbi viia. Ilmselt siin võib olla oma mõju ka metsa ja raieõiguse kokkuostuga tegelevate vahendusfirmade müügijutul.</p>

3.	Miks see on tähtis?	Metsade majandamise ei ole selliselt jätkusuutlik.
4.	Kelle jaoks on see probleem?	Elurikkus võib jätkuvalt väheneda.
5.	Kas tegu on metsandusliku probleemiga? Kus on probleemi juured?	Jah tegemist on metsandusliku probleemiga. Vaatama turberaie võimalusele teevad vähesed metsaomanikud turberaie või rakendavad püsimeetsandust. Erinevatele raieviiside reeglistik ei soosi lageraie asemel kasutama alternatiivseid raieviise. Lageraie on konkurentsilt majanduslikult kõige tasuvam raie ühekordset tulu silmas pidades.
6.	Mis faktid toetavad/ei toeta probleemi olemasolu?	SMI andmetel ¹ tehti aastal 2016 kõigist raietest pindalaliselt uuendusraieid 43,6 %, millest turberaieid tehti vaid 3,1 %. Sealjuures on vanu loodumetsi alles vaid 2 %.
7.	Kas probleem on lahendatav?	Osaliselt lahendatav.
8.	Mis juhtub kui probleemiga ei tegeleta?	Elurikkuse vähenemine jätkub.
9.	Ümbersõnastamine	
10.	Otsus	Katab probleemi nr 16 (T. Tüür). Üksmeelt ei saavutatud. A. Eelmaa sooviks sõnastust „Lageraie keskne metsamajandus võib ohustada elurikkuse säilimist“. Teemat käsitletakse ka taustauuringus.

Probleem nr *K.3.4 (ökoloogia töörühm)

1.	Probleemi sõnastus	Kui raiemaht ohustab ökoloogilisi väärtusi, siis ei ole võimalik seda operatiivselt tuvastada ja sekkuda
2.	Probleemi kirjeldus	Raiemahtude andmed laekuvad väga suure viibega (2 aastat), mistõttu ei saa rakendada meetmeid üleraie pidurdamiseks. SMI ei võimalda jälgida ökoloogilisi väärtusi üleriigiliselt, piirkondlikult ja puuliikide lõikes.
3.	Miks see on tähtis?	Raied on väga suure mõjuga ökoloogilistele väärtustele. Kiire reageerimine on oluline.
4.	Kelle jaoks on see probleem?	Elurikkus, ökosüsteemidele
5.	Kas tegu on metsandusliku probleemiga? Kus on probleemi juured?	Osaliselt administratiivne ja osaliselt metsanduslik. Turu reguleerida.
6.	Mis faktid toetavad/ei toeta	Raiemahtude statistika ja näited ökoloogiliste väärtuste kahjustamisest.

¹ Aastaraamat Mets 2016. Keskkonnaagentuur.

	probleemi olemasolu?	
7.	Kas probleem on lahendatav?	Lahendatav?
8.	Mis juhtub kui probleemiga ei tegeleta?	
9.	Ümbersõnastamine	Ümbersõnastatud. Algne sõnastus: Üleraiet pole võimalik ära hoida, kuna puudub ajakohane süsteem raiemahtude jälgimiseks
10.	Otsus	Jäävad eriarvamused.
11.	Sotsiaali kommentaar	Raiemahu teema mõjutab ka sotsiaalvaldkond ning seda pole ka võimalik operatiivselt tuvastada

Probleem nr *K.3.5 (ökoloogia tööühm)

1.	Probleemi sõnastus	Praeguste raiemahtude säilitamine sotsiaalsel ja majanduslikel põhjustel võib ohustada metsade ökoloogilisi väärtusi mitmekümne aasta pärast
2.	Probleemi kirjeldus	<ul style="list-style-type: none"> Erinevate arvutuste kohaselt praeguste lageraietepindalade juures lõppevad küpsed metsad lähimatel aastakümnetel otsa. Metsade kogutagavara arvestus on SMI-s problemaatiline ega pruugi anda õiget tulemust (vt Rainer Kuuba artikkel “Miks ministerium keeldub diskussioonist ja ründab praeguse metsapoliitika kriitikuid?”). Nii metsaelustiku käekäigu kui metsamajandamise kliimamõju teadasaamiseks on kogutagavara õige numbri teadasaamine hädavajalik. SMI metoodikat ei ole kontrollinud riigist sõltumatu osapool ning SMI andmed ei tekita seetõttu usaldust.
3.	Miks see on tähtis?	Metsade maastikulise sidususe säilimiseks on vaja lageraielanke ruumiliselt planeerida, mida täna ei tehta. Vanade metsade elustikule ei jätku eluruumi, kui metsamaastikes vanade metsade osakaal langeb. Hetkel ei ole rangelt kaitstavate metsade seas piisavalt kõrge vanusega metsi, et vanadele metsadele spetsialiseerunud elustikule elupaiku pakkuda. Kui metsade raiering on vähem kui 100 a, siis suureneb vajadus võtta range kaitse alla rohkem metsi.
4.	Kelle jaoks on see probleem?	Vanade metsadega seotud elustik
5.	Kas tegu on metsandusliku probleemiga? Kus on probleemi juured?	Tegu on metsandusliku probleemiga, puudutab raiete planeerimist. Hetkel käsitletakse majandusmetsi eeskätt ressursiallikana ega arvestata majandusotsuste tegemisel nende rolli elurikkuse hoidjana.
6.	Mis faktid toetavad/ei toeta probleemi olemasolu?	1. Probleemi olemasolu toetab töö „Puidu pakkumise stsenaariumid metsanduse arengukavale aastateks 2011-2020” , kus on välja toodud erinevate raiemahtude juures uuendusraiate pindalad ja keskmised raievanused. Tööst selgub, et eelmise arengukava perioodi planeeritud raiemahtude juures oleks uuendusraiate pindala vahemikus 47800-32700 ha, mis tähendaks vanade metsade pindala drastilist vähenemist lähiaastakümnetel.

		<p>Kui võtta Aastaraamatust mets 2016 välja majanduspiiranguteta metsade pindala (1744400 ha) ja lahutada sealt alla 20 a metsad (17744400 ha-366100 ha=1378300 ha), siis saame kehtiva arengukava optimaalse raiemahu juures majandusmetsadele raieringiks 28-42 aastat ($1378300/47800=28,8$ kuni $1378300/32700=42,1$).</p> <p>2. 2017. a uuendusraiate pindala oli 34180, kui arvutada, kui pikk on raiering majandusmetsades, kui raie sama tempoga jätkub, siis saame $1744400/34180=51,0$ a. Seega järeldub, et tänast raiemahtu ei ole võimalik tulevikus hoida ilma kaitsealade intensiivse uuendusraietega majandamise või raievenuste olulise alla toomiseta.</p> <p>3. Töös <i>Lõhmus, A.; Kohv, K.; Palo, A.; Viilma, K. (2004). Loss of old-growth, and the minimum need for strictly protected forests in Estonia. In: Angelstam, P., Donz-Breuss, M. and Roberge, J.-M. (Ed.). Targets and Tools for the Maintenance of Forest Biodiversity (401–411).. Blackwell Science. (Ecological Bulletins; 51).</i> on toodud Eesti metsatüüpidele vastavad range kaitse lävendid, mis tagavad Eestile omase metsaelustiku säilimise. Kui raiering muutub lühemaks, siis suureneb oluliselt vajadus uute range kaitsega metsade järele.</p> <p>4. Riigikontroll on RMK osas juba 2010. a arvutanud, et küpsed kuusikud lõppeksid otsa 20 a pärast, kaasikud 30 a pärast ning männikud 50 a pärast. Nii suureneb surve raievanuseid veelgi alla tuua, mis omakorda tingib ulatusliku negatiivse mõju metsade elurikkusele, kui range kaitse all olevate metsade pindala ei suurendata.</p> <p>5. Tagavara arvutusmetoodika probleemi käsitleb Rainer Kuuba ajalehes Sirp 9. veebruaril 2018 ilmunud artiklis: Miks ministerium keeldub diskussioonist ja ründab praeguse metsapoliitika kriitikuid?</p>
7.	Kas probleem on lahendatav?	Probleem on lahendatav
8.	Mis juhtub kui probleemiga ei tegeleta?	Kui probleemiga ei tegeleta, siis muutuvad praegused kaitsealad metsamaastikes isoleeritud saarteks, mis on liiga väikesed, et pakkuda piisavas koguses sidusaid elupaiku erinevatele metsadega seotud elustikurühmadele. Allesjäävad vanad metsad on pindalalt liiga väikesed, et pakkuda piisavalt elupaiku Eestile omasele metsaelustikule.
9.	Ümbersõnastamine	Jah. Algne sõnastus: Raiemaht on ületanud säästliku taseme
10.	Otsus	Probleemi suhtes on eriarvamused (Ando, Irje). Põhjus: praegune raiemaht ei ohusta ökoloogilisi eesmärke, eesmärgid peavad olema ambitsioonikamad.
11.	Majanduse kommentaar	Praeguse sõnastuse puhul on ebaselge, mis on säästlik tase.

Probleem nr *K.3.6 (ökoloogia tööühm)

1.	Probleemi sõnastus	Raiemahtude alandamise vajadus liigirikkuse ja kliima kaalutlustest lähtuvalt.
----	--------------------	--

2.	Probleemi kirjeldus	<p>Vastavalt Tartu Ülikooli, SEJ ja ELF-i uuringule „Eesti võimalused liikumaks konkurentsivõimelise madala süsinikuga majanduse suunas aastaks 2050“ on Eesti süsinikuneutraalne raiemaht 8,4 miljonit tihumeetrit aastas. Sellegipoolest on eelmine arengukava edukalt soosinud üleraiet, sidudes lubatava raiemahu meelevaldselt metsa juurdekasvuga.</p> <p>Siinkohal peab toonitama, et ühe sektori süsinikuneutraalsus ei saa olla eesmärgiks omaette, sest tegelikult peame oma talletatud süsinikuvaru iga-aastaselt kasvatama. Arvesse tuleb võtta, et (1) oleme OECD liikmesriikidest kõige süsinikuintensiivsema majandusega riik ning (2) üle poole praegusest raiemahust kuulub põletamisele, mis tähendab, et süsinik vabaneb koheselt (vrd looduses toimuva aastakümnete pikkuse protsessiga). Seades enestele „neutraalsest“ 20% ambitsioonikama eesmärgi, saame aastaseks raiemahuks umbkaudu 7 miljonit tihumeetrit. See ühtib ka metsamajandaja ja maastikuökoloogi Rainer Kuuba 80-aastast raieringi eeldavate arvutuste tulemustega. Lisaks näitavad uuemad uuringud, et boreaalsetes metsades võib mullas ja kõdus olla ca 85% kogu metsaökosüsteemi süsinikuvarust ning ainult ca 15% on seotud puude maapealsesse biomassi, mis kinnitab teesi, et kliimapoliitika eesmärkidele kaasa aitamiseks peame me intensiivse metsade uuendamise asemel praegu olemasolevaid metsi paremini hoidma.</p> <p>Sarnaselt Kuuba arvutustega näeb ka EMA ette sel kümnendil toimunud üleraiet kompenseerimise vajaduse. Väide, et praegune üleraiet kompenseerib varasematel perioodidel toimunud „alaraiet“, ei ole ökoloogilises ja kliimatilises kontekstis adekvaatne, sest säästva arengu mudelis, millele tugineb ka Eesti metsapoliitika, allub majandussfäär nii ühiskondlikule kui ka keskkonnasfäärile. Kuna mädanev puit ökoloogilises, sotsiaalses ning kultuurilises plaanis metsale ega ühiskonnale mingit kahju ei tekita, toetades metsamulla rikastamise läbi kaudselt ka metsamajandust kui sellist, siis ei ole „alaraiet“ kui sellist säästva metsanduse kontekstis võimalik defineerida, kuna tegemist on subjektiivse, intensiivsest tööstuslikust mõtteviisist lähtuva nägemusega. Järgmiseks kümnendiks peavad raiemahud alanema süsinikuneutraalse piirini ning alla selle, et kompenseerida käesoleval kümnendil toimunud üleraiet ning sellest tekkinud ökoloogilisi, sotsiaalseid, kultuurilisi ja metsamajanduslikke kahjusid. MAK 2030 raiete ülempiiriks peab kodanikuühenduse esmaste arvutuste kohaselt olema 4 miljonit tihumeetrit aastas.</p>
3.	Miks see on tähtis?	
4.	Kelle jaoks on see probleem?	
5.	Kas tegu on metsandusliku probleemiga? Kus on probleemi juured?	

6.	Mis faktid toetavad/ei toeta probleemi olemasolu?	
7.	Kas probleem on lahendatav?	
8.	Mis juhtub kui probleemiga ei tegeleta?	
9.	Ümbersõnastamine	
10.	Otsus	Jäävad erimeelsused.

Probleem nr K.3.8 (majanduse tööruhm)

1.	Probleemi sõnastus	Praeguse arengukava maksimaalne raiemaht, puistute vanuseline ja puuliigiline jagunemine ei taga tööstusele pikaajalist ühtlast puidukasutust
2.	Probleemi kirjeldus	Praegusel hetkel on Eesti metsa- ja puidutööstusel kaks tulevikutsenaariumit: (1) intensiivse kasutuse jätkumine kuni ressursi kokku kuivamiseni umbes 30 aasta pärast, mille tulemuseks on kohaliku tööstuse järsk kokku tõmbumine või (2) jätkusuutliku puidukasutuse planeerimine, mis omakorda tähendab praeguste raiemahtude kahandamist. Nii Põhiseaduse kui Metsaseaduse järgi peab Eesti riik majandama oma loodusvarusid jätkusuutlikult, seepärast on EMA hinnangul meie riigi otseste eesmärkidega koosõlas just jätkusuutliku puidukasutuse planeerimine. Mäni hea seismise tõttu on otstarbekas tõsta mäni raiekriteeriume, samuti on seoses kuusikute üleraiega mõistlik tõsta kuuse raiekriteeriume. Optimaalse puidukasutuse saavutamiseks tuleb luua majanduslikke meetmeid, mis võimaldavad hall-lepikute senisest ulatuslikumat kasutuselevõttu. Raiemahtude alandamine teenib samaaegu ka ökoloogilisi, sotsiaalseid ja kliimaeesmärke.
3.	Miks see on tähtis?	Majandusliku jätkusuutlikkuse seisukohast oluline.
4.	Kelle jaoks on see probleem?	Riigi ja ühiskonna jaoks, ka metsa- ja puidutööstuse jaoks.
5.	Kas tegu on metsandusliku probleemiga? Kus on probleemi juured?	Tegu on metsandusliku probleemiga. Probleemi juuri võib otsida süsteemi nihkumisest metsapõhiselt majandamiselt turupõhisele majandamisele.
6.	Mis faktid toetavad/ei toeta probleemi olemasolu?	K. Kama: https://heureka.postimees.ee/4478717/kaido-kama-keskkonnakulg-kuidas-tekib-metsastatistika?ga=2.186202030.667255070.1526285927-859618718.1516200628 R. Kuuba: http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/miks-ministeerium-keeldub-diskussioonist-ja-rundab-praeguse-metsapoliitika-kriitikuid/ Peeter Raidla: https://maaelu.postimees.ee/3871143/raiepindala-kahaneb-raiemaht-kasvab

		Jaanus Auni probleemi nr 3 kirjeldus viitab samuti kõnealusele probleemile: 25 aastastes erametsades okaspuu enamusega puistud tööstuse vajaduse ning seonduva puitkütuste tootmise ressursi (2015 kasutati energeetilistel eesmärkidel kokku 7,1 mln tm) katmiseks pikas perspektiivis sisuliselt puuduvad.
7.	Kas probleem on lahendatav	Jah
8.	Mis juhtub kui probleemiga ei tegeleta?	Kohaliku metsa- ja puidutööstuse kokkutõmbumise mõnekümne aasta perspektiivis. Kuna tegu on Eesti kontekstis oluliste sektoritega, siis tuleks kindlasti eelistada pigem tööstuse kontrollitud kahandamist ja stabiilset, pidevat olemasolu suurte majanduslike tõusude ja languste asemel.
9.	Ümbersõnastamine	Algselt oli: Tööstuse seisukohast stabiilse puidukasutuse tagamise vajadus
10.	Otsus	Probleemina sõnastatud.
11.	Sotsiaali kommentaar	EMPL jäi eriarvamusele probleemi sõnastuse "praeguse arengukava maksimaalne raiemaht, puistute vanuseline ja puuliigiline jagunemine ei taga tööstusele pikaajalist ühtlast puidukasutust" osas. Põhjendusega: Tööstuse jaoks oluline pikaajaline ressursi saadavus.